І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. No. 159. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 19-го СЕРПНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 19, 1959 Ч. 159. VOL. LXVI.

РОБІТНИЧИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ ПЕРЕДАНИЙ НА РОЗГЛЯД СЕНАТСЬКО-ПАЛАТНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Вашингтон. — Сенат погодився присвятити ще один тиждень часу для знайдення порозуміння з Палатою Репрезентантів у справі нового робітничого законопроєкту. Справу узгіднення сенатського і палатного законопроєктів про реформу в керівництві робітничих спілок передано на розгляд окремої конференції, в склад якої входить по сім представників від Сенату і від Палати Репрезентантів. Досягнуто в Сенаті згоди на таке вирішення справи після гарячої дебати, переведеної дня 17-го серпня ц. р. Якщо до семи днів визначена конференція не знайде потрібної розв'язки чи порозуміння в справі нового робітничого законопроєкту, то після одержання відповідного звідомлення Сенат передасть конференції дальші інструкції або розв'яже її. Увипадку розв'язання конференції палатний законопроєкт про реформу в робітничих спілках перейде під розгляд Сенату і стане сенатським законопроєктом. Якщо ж більшість Сенату прийме цей законопроєкт у редакції Палати Репрезентантів, з її поправками і доповненнями, тоді законопроєкт буде переданий до підпису през. Айзенгаверові. Розбіжності між сенатським і палатним проєктами стосуються федерально-стейтової юрисдикції, значить, питання, чи у спірних справах проводів спілок мають інтервеніювати федеральні чи стейтові суди, як теж нормують справу секундарного бойкоту і пікетування з метою організування членів і визнання робітничих спілок. Багато з-поміж сенаторів переконані, що новий робітничий законопроєкт цього року не буде схвалений.

Предметом розгляду сенатсько-палатної конференції буде прийнятий дня 14-го серпня ц. р. Палатою Репрезентантів 303 голосами проти 125 законопроєкт Ландрума-Ґріффіна і спонзорований сенатором Джаном Ф. Кеннеді законопроєкт, прийнятий Сенатом 90 голосами проти 1 в квітні ц. р. Провідник демократичної більшости в Сенаті сен. Линдон Б. Джансон висловив переконання, що Конґрес ухвалить таки сильний та ефективний антиракетірський законопроєкт, який причиниться до уздоровлення відносин у проводах робітничих спілок. Провідником сенатської групи у спільній конференції, яка складається з 4 демократів і 3 республіканців, визначено сен. Кеннеді а членами її є здебільша члени очолюваної сенатором Кеннеді сенатської підкомісії для справ праці. До палатної репрезентації в цій конференції входить сім конгресменів під проводом спонзорів прийнятого Палатою Реперезентантів законопроєкту конгресменів Філа М. Ландрума, демократа з Джорджії, та Роберта П. Ґріффіна, республіканця з Мишиґену.

АФП-КІО погодилися прийняти „на пробу" Асоціяцію Портових Вантажників

Форест Парк, Па. — Екзекутивна рада об'єднаних робітничих спілок Американської Федерації Праці та Конґресу Індустріяльних Організацій на своєму засіданні, відбутому 17-го серпня ц. р., вирішила прийняти знову в члени АФП-КІО Міжнародну Асоціяцію Портових Вантажників (ІЛА), що була виключена перед шести роками за потурання ракетірству і продажності в її проводі. Згадана Асоціяція нараховує 60,000 членів. Згідно із заявою президента АФП-КІО Джорджа Міні, екзекутивна рада погодилася відновити членство асоціяції на тій підставі, що провід її перевів уже далекосяглі заходи для очищення своїх рядів від злочинних елементів. Погоджується на прийняття ІЛА до АФП-КІО теж і конкуренційна до Міжнародної Асоціяції Портових Вантажників спілка Міжнародне Братство Портових Вантажників, створена з робітників, опозиційних до політики проводу ІЛА. Обидві спілки погодилися навіть уже на співпрацю між собою. Прийнято Асоціяцію Портових Вантажників у члени АФП-КІО умовно, покищо на дворічну пробу, під час якого то часу Асоціяція має виказати свою дальшу добру волю і готовість перевести до кінця вичищення своїх рядів із злочинних елементів. Повне допущення Асоціяції Портових Вантажників в ряди АФП-КІО є першим випадком прийняття спілки виключеної за корупцію. Крім Асоціяції Портових Вантажників поза АФП-КІО перебувають, як виключені, ще спілки шоферів, пекарів і пральних робітників.

● **Присутні на Здвизі американських українців,** улаштованому в днях 25 і 26 липня з нагоди 15-ої річниці бою Української Дивізії УНА під Бродами на Оселі ім. О. Ольжича в Лігайтон, Па., вислали на руки през. Айзенгавера телеграму із заявою, що кол. вояки І-ої Української Дивізії УНА готові до боротьби з московсько-комуністичною загрозою для світу і ЗДА. Водночас у телеграмі висловлено подяку за проголошення Тижня Поневолених Народів. Підписали телеграму ген. П. Шандрук, інж. М. Ліщинський, інж. Василь Заброцький, та Богдан Дубик.

● **Одне з найбільших американських музичних видавництв,** Едвард В. Маркс Мюзік Корпорейшен в Ню Йорку, підписало умову з д-ром Антоном Рудницьким на видання його композицій — обрібок народних пісень на мішаний український хор.

В АМЕРИЦІ

● **Під час пробних летів** в околицях Калвертону на Лонґ Айленд, Н. Й., розбився в суботу дня 15 серпня ц. р., великий пасажирський джетовий літак Боінґ 707. Усі п'ять членів залоги, що було на літаку, згинули. Збудування літака коштувало 5,500,000 долярів.

● **В Південній Бразилії** під час бурі, що лютувала там минулого тижня, згинуло 46 осіб і сотки людей були поранені. Буря спричинила великі повені і шкоди. Найбільше потерпіли провінції Парана і Санта Катаріна. Місто Пальмас частинно знищене.

● **Карл Сандбурґ, американський поет** шведського походження побував минулого тижня в Стокгольмі у Швеції, де дня 15 серпня одержав з рук короля Ґустава Адольфа медалю „Літтеріс ет артібус", що її надають особам заслуженим в літературі і в мистецтві за видатні твори й досягнення. Чужоземці одержують таку медалю дуже рідко. Перед своїм приїздом до Швеції 81-річний поет побував в СССР. Під час свого перебування в Швеції Сандбурґ, який еміґрував до ЗДА ще в 70 роках мин. сторіччя, відвідав свої рідні сторони і могилу своєї матері в Апуна на південь від Штокгольму.

● **През. Айзенгавер** доручив видати з федеральних засобів якнайширшу допомогу для населення Гаваїв, що потерпіло дуже важко внаслідок гураґану, який спустошив Гавайські острови дня 6 серпня ц. р..

● **Демократичний губернатор Пенсилвенії Дейвід Лоренс** заявив, що його приятель Адлей Стівенсон готовий знову ставити свою кандидатуру на Президента ЗДА і почнивати виборчу кампанію у свою користь. Стівенсон уже два рази програв у дотеперішніх президентських виборах.

КОНҐРЕС ЗНОВУ ПРОТИ ДОПУЩЕННЯ ЧЕРВОНОГО КИТАЮ ДО ОН

Вашинґтон. Палата Репрезентантів схвалила минулого понеділка, 17-го серпня, нову резолюцію проти допущення червоного Китаю до Об'єднаних Націй. 368 законодавців голосувало в користь цієї резолюції і тільки двох, Вільям Месрр з Вермонту і Томас Ашлі з Огайо, обидва демократи, проти неї, заявляючи, що така резолюція не є тепер на часі і безпотрібна, а конґресмен Месрр ще в додатку твердив, що комуністичний уряд Китаю є урядом де факто, без уваги на те, чи це кому подобається, чи ні. Тим часом конґресмен Джан В. МекКормек з Массачусетс, що є лідером демократичної більшости в Палаті, твердив, що Конґрес саме тепер, перед відвідинами Хрущова, повинен цю резолюцію схвалити. Він твердив, що не може зрозуміти, як хтонебудь може вважати теперішній комуністичний уряд Китаю за „миролюбний", що могло б бути передумовою його членства в Об'єднаних Націях, пригадуючи Конґресові недавній напад на Тибет. Конґресмен Джадд з Міннесоти, що — як відомо, — був головним промовцем на Конґресі Американських Українців в лютому цього року, назвав червоний Китай „смертельним ворогом З'єдинених Держав Америки".

КОНФЕРЕНЦІЯ В САНТІЯҐО ВСТАНОВИЛА МІЖ-АМЕРИКАНСЬКУ КОМІСІЮ МИРУ

Сантіяґо, Чіле. — Учасники конференції міністрів закордонних справ Західньої Півкулі вирішили у висліді своїх нарад, відбутих у понеділок дня 17-го серпня ц. р. встановити спеціяльну перманентну Між-Американську Комісію для справ миру й уповажнити її розглядати всі конфлікти і непорозуміння, що виникли і виникають останнім часом між деякими американськими країнами, особливо ж в області Карібських островів, і що для їх розгляду була скликана конференція двадцять й однієї держави в Сантіяґо. Згідно з проголошеною в тій справі деклярацією, що за нею заявилися всі учасники конференції, до компетенції між-Американської Комісії для справ миру мають належати не тільки справи конфліктів і непорозумінь, але й теж проблеми громадянських свобід і здійснювання демократії в південно- і середньо-американських країнах. Комісія мала б теж право переводити відповідне дослідження особливо у випадку аґресії на територію якоїсь із американських держав збоку її сусідів. Під час засідання конференції, що відбувалося дня 17-го серпня, міністер закордонних справ Гаїті д-р Люіс Марс, обвинувачував Кубу в зорганізуванні інвазії на територію Гаїті і вимагав негайної акції в тій справі збоку Організації Американських Держав. Представник Куби, міністер для державних справ д-р Равль Роа Гарсія заперечив причетність Куби до нападу на Гаїті і заявив, що цей напад був „конспірацією одного чужоземного уряду, ворожого до кубинського уряду і народу, щоб створити труднощі для Куби під час конференції в Сантіяґо. Висловлюючи таке ствердження д-р Роа водночас із цим почав обвинувачувати в зорганізуванні цієї й інших інвазій Домініканську Республіку і її диктатора генераліссімуса Трухілльо.

В Чіле затримано кубинський літак

Сантіяґо. — Під час засідання конференції міністрів закордонних справ, що проходило в понеділок 17-го серпня і предметом нарад якого була справа взаємних обвинувачень Куби і Домініканської Республіки в організуванні аґресій і нападів, до Сантіяґо прилетів і приземлився без дозволу кубинський літак із 40-ма членами залоги, в тому 13 озброєними вояками й офіцерами кубинської революційної армії. Чілійський уряд узяв літак під військову охорону і затримав усіх членів залоги, доручаючи їм водночас покинути зараз же на другий день територію Чіле. В політичних колах зв'язують приліт цього літака до Сантіяґо із заповідженим уже приїздом до цього міста і для участи в конференції міністрів закордонних справ Західньої Півкулі Равля Кастро, молодшого брата кубинського прем'єра Фіделя Кастро і головнокомандувача збройних сил Куби. Прибуття Равля Кастро до Сантіяґо заповіджено на вівторок 18-го серпня. Він мав би взяти офіційно участь в нарадах міністрів закордонних справ і, як сподіваються, мав би виступити з новими обвинуваченнями проти Домініканської Республіки в організуванні актів аґресії на кубинську територію.

ВІДДІЛИ УНСОЮЗУ ВУГЛЯНОГО БАСЕЙНУ ПЕНСИЛВЕНІЇ ОБРАЛИ НОВИЙ ПРОВІД

Магоной Сіті, Па. — Минулої неділі, 16-го серпня ц. р., в Магоной Сіті в Пенсилвенії, в самім осередку вугляного басейну, відбулися черговї річні збори Відділів УНСоюзу тієї округи. Хоч збори відбулися в незвичайно гарячу днину, із 23-ох Відділів, які належать до округи, прибули делеґати із 14 Відділів, в тому від усіх більших Відділів. Збори відкрив й ними проводив відомий союзовий діяч Михайло Гентош, а секретарював союзовий піонер Онуфрій Костюк. Після нарад, збори обрали новий провід у склад якого увійшли: Михайло Гентош — голова, Іван Петруцьо — секретар та пані Олена Словік — касир. Після виборів головну доповідь, зв'язану із 65-літтям УНСоюзу та завданнями, які воно накладає на Відділи та членів УНСоюзу, виголосив д-р Ярослав Падох, головний секретар УНСоюзу. Доповідач підмітив живучість УНС, який в своє 65-ліття дальше йде піонерським шляхом всебічного розвитку й по давньому служить рідній громаді на всіх полях її збірного життя. Головний секретар висловив певність, що з новими діячами у проводі Округи вона ввійде в нову фазу давнього розвитку й що в останніх місяцях цього року вона напевно виконає свої занедбувані досі, ювілейні зобов'язання супроти своєї організації. При цьому він підкреслив взірцеву працю для УНСоюзу, а зокрема визначні успіхи в цьогорічній кампанії за присднання нових членів новообраного голови М. Гентоша, Йосифа Сидора а передовсім секретаря І. Петрунця, який впродовж сімох місяців на двісті відсотків перевищив цілорічну квоту нових членів. Збори схвалили заклик до всіх Відділів Округи виконати в цілості назначені їм квоти членів, а новообраний голова склав заяву, що особисто допильновуватиме виконання цього ювілейного зобов'язання. Схвалено також при кінці цього року відмітити 65-літній ювілей УНСоюзу святочним бенкетом, влаштованим всіми Відділами округи й обрано для цього окремий комітет з адвокатом з МекАду Адамом Баволяком на чолі. Відспіванням національного гимну закінчилися ці збори найстаршої округи УНСоюзу, в межах якої утворився УНСоюз, а з ним перша загальна організація американської України.

„СКІПДЖЕК" В БРИТІЙСЬКІЙ ПРИСТАНІ ПЛИМУТ

Американський підводний нуклеарний човен „Скіпджек", один із найшвидших човнів цього типу, відбув 3,000-милеву подорож з Ню Лондону, Конн. у ЗДА до британської пристані у Плимут в Англії. Майже ввесь час подорожі він плив під водою.

НА УКРАЇНІ Б'ЮТЬ ДИВНІ ГРОМИ

Редакції „Свободи" передано оригінального листа, писаного сестрою з одного села району Турка (Стрийщина) до брата в Нюарку. В листі написано дослівно: „У нас по старому, всі здорові, як індики в слоту, насупивши носи. Ціле літо була у нас погода, аж тепер почали нагло день за днем бити громи, що аж страшно. Тут в селі убив грім коло хати одного 18-літнього хлопця, а по хатах порозбивав радія. По других селах попалило хати і таке всяке непотрібне". Лист писаний 1-го серпня ц. р. В листі більше натяків на „непогоду". Згадка про те, що „громи розбивають" радіоапарати, сходиться з повідомленням, яке подав в кореспонденції з Праги нюаркський „Стар-Леджер" з 16-го серпня про те, що також комуно-чеська влада тепер всілякими підступами і без них відбирає радіоприймачі від населення.

Червоні розстріляли 8 мадярських повстанців

Відень. — Тут з достовірних джерел повідомлено, що вісьмох мадярів, засуджених ще з Будапешті розстріляно вісьпочатком цього року на кару смерти за участь у повстанні в 1956-му році. Спостерігачі в Будапешті вважають, що дату розстрілу визначено так, щоб він відбувся перед 20-им серпня, коли припадає в Мадярщині „день конституції", з нагоди якого проголошується, звичайно, амнестію. З урядового боку не потверджено розстрілу, але відомо, що апеляція засуджених до вищого суду була відкинена.

Італія домагається, щоб Москва не втручалась у внутрішні справи країн

Рим. — Італійський прем'єр Антоніо Сені і міністер закордонних справ Джусеппе Пелла передадуть президентові Айзенгаверові меморандум під час особистої зустрічі з ним в першому тижні вересня ц. р. у Парижі. Головний зміст цього меморандуму — бажання італійського уряду, щоб Совєти перестали використовування комуністичних партій в усіх країнах світу, як засіб власної політики. Італія має найбільшу комуністичну партію з усіх вільних країн і та партія стоїть цілком на послугах Москви та слухає її наказів. Так, напр., тепер комуністична партія виступає різко проти будь-яких контактів італійського уряду з іншими членами НАТО, союзниками Італії, перед подорожжю Хрущова до Вашинґтону, бо — мовляв — не треба „псувати спокійної атмосфери", потрібної для розмов між Айзенгавером і Хрущовим. Італійський уряд не обманює себе надією, наче б Совєти дійсно виреклись своїх п'ятиколонників у цілому світі, але хоче, щоб Айзенгавер підкреслив у своїй розмові з Хрущовим, що користування Москвою комуністичними партіями, як своїми аґентурами в різних вільних країнах, це найголовніша перешкода для дійсної коекзистенції. Кардинал Джованні Баттіста Монтіні, архиєпископ Міляно, видав Пастирського листа, що його відчитано в усіх церквах в Італії в минулу неділю, проти співпраці з комуністами та до боротьби проти марксизму в усіх його проявах.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **„Бюлетень Української Вільної Академії Наук у ЗДА",** присвячений пам'яті першого і незмінного президента Академії проф. д-ра Михайла Ветухова, появився спеціяльним виданням, як число 20 за липень 1959. У Бюлетені вміщено портрет Покійного, матеріяли до його біографії і бібліографії наукових праць, голоси преси з приводу смерти проф. М. Ветухова та інші матеріяли.

● **Концерт танків і народних пісень** — українських, румунських, болгарських, чехословацьких і польських відбувся в неділю, дня 16 липня ц. р., в Парковому Театрі нюйоркського Центрального Парку. Концерт був улаштований національними групами Ню Йорку з нагоди 300-річчя відкриття Гудсону. Українські танки були виведені під проводом п-ні Ніни Вакад. З піснями і музикою виступав Ансамбль Українських Бандуристів з Ню Джерзі.

● **Д-р Лев Мидловський,** голова Світової Федерації Української Католицької Преси, що живе тепер у Филаделфії, ЗДА, виїхав в подорож до Европи. В днях 25 і 28 липня ц. р., він брав участь у нарадах Конґресу „Церква в трудящих", що відбувався в місті Кеніґштайн і в якому брали участь видатні церковні та громадські діячі з різних країн Европи, в тому теж і багато українців. Д-р Мидловський плянує ще відвідати редакції українських часописів у Німеччині, поселення українців в Австрії та побувати теж у деяких міжнародних установах у Женеві.

● **З'їзд колишніх учнів і професорів Інсбруцької гімназії** відбудеться в суботу й неділю 12—13 вересня ц. р. на оселі Українського Робітничого Союзу в Ґлен Спей. Головну доповідь про історію Інсбруцької гімназії, її значення і осяги виголосить директор тієї гімназії, який проживає тепер у Шикаго, проф. Богдан Попель. Інсбруцька гімназія існувала в рр. 1946—49 і її вихованці займають тепер поважні становища в різних країнах, здебільша в ЗДА і в Канаді.

ЗАПОВІДАЮТЬ МОЖЛИВІСТЬ ЗУСТРІЧІ ХРУЩОВА З ДЕ ҐОЛЕМ

Париж. — В понеділок, 17-го серпня, тут поінформовано про відвідини совєтського амбасадора Сергея А. Віноградова французького президента Шарля де Ґоля попереднього дня, в неділю 16-го серпня, і з цього робиться висновок про можливість зустрічі де Ґоля з Хрущовим. Віноградов їздив на зустріч з де Ґолем 125 миль до його приватної резиденції в східній Франції і цю поїздку задержано в таємниці аж до чергового дня. Це вже була друга зустріч совєтського амбасадора з французьким президентом впродовж одного місяця. Перша зустріч відбулася 14-го липня під час французького національного свята. Представники французького міністерства закордонних справ вияснили, що Віноградов прохав зустрічі з де Ґолем для „передачі послань загальної натури", але в дипломатичних колах цілком не вважають за „звичайну" поїздку амбасадора 125 миль до приватної резиденції президента де Ґоля, та ще й в неділю під час його вакацій, для передачі тільки „звичайного" послання. В тих самих колах вважають, що саме тепер відбуваються обговорювання можливости зустрічі де Ґоля з Хрущовим, що мало б відбутися або під час повороту Хрущова з Вашинґтону та його короткої зупинки у Франції, або евентуально де Ґоль мав би поїхати до Москви. Тим часом, де Ґоль цілком не був одушевлений повідомленням про відвідини Хрущова в Америці та президента Айзенгавера в Совєтському Союзі, хоч дещо злагіднив своє відношення до цих зустрічей після того, як президент Айзенгавер рішився насамперед відвідати Европу та відбути розмови із представниками західньо-европейських держав. Французький прем'єр Дебре ще вчора заявив, що Франція, щоб „не дати себе роздавити" будь-яким домовленням між З'єдиненими Державами і Совєтським Союзом, мусить поставити себе в таке положення, щоб її почули і зрозуміли. Саме ця заява піддала спостерігачам висновок, що недільна поїздка Віноградова до де Ґоля може мати на меті зустріч французького президента з Хрущовим.

МОСКВА ЗАКИДАЄ ЛЯОСОВІ „ПОРУШЕННЯ НЕВТРАЛЬНОСТИ"

Москва. — В понеділок 17-го серпня совєтське міністерство закордонних справ проголосило офіційну заяву, в якій обвинувачується Ляос в „порушенні невтральности" згодою на влаштування американських військових баз в тому південно-азійському королівстві. В заяві рівночасно вимагається відновити Міжнародну Контрольну Комісію для Ляосу, яка була встановлена після закінчення війни в Індокитаї в 1954-му році. В совєтській заяві в дальшому сказано, що теперішня ситуація в Ляосі може привести до громадянської війни і тим самим, мовляв, загрожує міжнародному мирові. В Ляосі справді вже від деякого часу відбуваються події, які загрожують міжнародному мирові, але не з вини Ляосу, тільки його комуністичних сусідів, — стверджує уряд Ляосу, обвинувачуючи комуністичні уряди Північного В'єтнаму та червоного Китаю за восину акцію в північній частині Ляосу. В совєтському повідомленні сказано, що „уряд Ляосу, не зважаючи на своє зобов'язання в Женевському договоренні з 1954-го року, заключив договір, що ним леґалізується приявність в Ляосі військового персоналу З'єдинених Держав Америки, та передав йому контролю армії Ляосу". Москва також обвинувачує Ляос за те, що він висилав своїх спостерегачів на конференцію держав Організації Південно-Азійського Пакту (СЕАТО) як і на військові маневри та „за іншу активність того агресивного бльоку". Уряд Ляосу рішучо заперечує обвинувачення Москви, видвигаючи свої протиобвинувачення. Президент Айзенгавер на одній із своїх останніх пресових конференцій заявив, що він має в пляні порушити справу комуністичних інтриґ в Ляосі при нагоді своєї недалекої вже зустрічі із совєтським диктатором Хрущовим.

Військо в Індонезії — проти комуністів

Якарта. — Від 22 до 31 ц. м. мав відбутись в столиці Індонезії Якарті шостий конґрес індонезійської комуністичної партії. Тим часом в минулому тижні місцеве військове командування, покликуючись на обов'язуючу конституцію, яка вимагає згоди війська на кожне політичне зібрання, заборонило такий з'їзд. Індонезійські комуністи заметушились і, мабуть, почали натискати на самого „співіснувального" президента Сукарна, бо тепер появився комунікат, що комуністичний конґрес відложено на один місяць. Закордонні обсерватори в Індонезії вважають, що між тамошніми комуністами та військовими колами, якими проводить шеф штабу армії, тепер міністер оборони і безпеки Насуціон, швидше чи пізніше прийде до розгри. Військо в Індонезії ставиться вороже до комуністів і, мабуть, буде наполягати, щоб комуністичній партії не дозволити на її конґрес також і в наступному місяці.

● **Німецький протестантський єпископ Отто Дібеліюс** гостро натаврував на з'їзді світських протестантських вірних у Мюнхені комуністичний уряд Східньої Німеччини за те, що той дозволив 21,000 своїх громадян прибути на такий з'їзд в мин. році, а в цьому році обмежив те число тільки до 1,000. Приявних на Мюнхенському з'їзді було 60,000 делеґатів з 23-ох країн.

У СВІТІ

● **Княжна Анна,** донечка англійської королеви Єлисавети II і князя Филипа Единбурзького, скінчила в п'ятницю минулого тижня 9 років. З цього приводу уладжено в саду на замку Белморал у Шотляндії „пікнік", на який запрошено найближчих товаришок Анни. Англійський королівський двір не оприлюднює подробиць таких родинних святкувань.

● **Спадкоємці Артура Конана Дойла,** англійського письменника, що придумав Шерлока Голмса, виграли у міському суду в Москві право домагатись від Найвищого Суду Російської СФСР розгляду їхньої скарги на заплату авторських прав. Державне совєтське видавництво розпродало 3,500,000 примірників книжок Конана Дойла в московському перекладі, не заплативши ні сотика за авторське право. Репрезентантом спадкоємців того письменника є Герольд Берман, професор совєтського права на Гарвардському університеті. Він говорить плавно по-російськи.

● **Комсомольская Правда"** закидає американським провідникам по американській виставці у Москві, що вони „порушують кодекс міжнародної куртуазії" та „ображують соціялістичні почування. На виставці ЗДА у Москві є 75 молодих провідників, у тому числі 27 жінок: їх довго й дбайливо вибирали й довго і дбайливо вибирали й вишколювали. Всі вони добре володіють російською мовою та знаменито знають Америку й американські відносини. Москалі щоденно закидають кожного з них тисячами запитів, на які треба відповідати з великим почуттям такту, знанням справи і терпеливістю.

СВОБОДА SVOBODA
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

БІЙ ЗА РОБІТНИЧИЙ ЗАКОН

Робітниче законодавство в З'єдинених Державах — молоде, бо нараховує всього 27 років, почавши від т. зв. Акту Норріса-Ля Гардії, що охоронював право робітників до страйків проти судово-правних заборон. В 1935-му році прийшов наступний закон по ліберальній лінії: Крайовий акт про відносини у світі праці. Це була наче „Велика хартія прав" для робітничого світу в Америці, зв'язана з іменем тодішнього сенатора Роберта Ф. Вагнера, покійного батька теперішнього посадника Ню Йорку. Найбільшими здобутками зорганізованого робітництва було признане в тому законі право робітничих спілок заступати всіх робітників в переговорах з працедавцями за колективні договори праці й винагороди, охорона робітників проти позбавлювання їх праці з приводу їх активности в робітничому спілчанському русі, покликання до життя Крайової Ради для відносин у світі праці і ін.

Однак, із розростом робітничих спілок почались також такі їхні виступи, що їх працедавці окреслювали, як зловживання набутих прав із шкодою для національної економіки. Річ ішла головно про масові страйки, які — бувало — не завжди знаходили підтримку збоку публічної опінії. Тому в 12 років після закону Вагнера прийнято в 1947 році закон Тефта-Гартлі, який привернув право судів розглядати закономірність страйків, завів право Президента перервати страйк на пробний 80-денний період і поширював право працедавців щодо звільнювання затруднених. Робітничі спілки від першого дня ухвалення закону Тефта-Гартлі боролись за його лібералізацію. Тим часом у світі праці появилось нове дуже прикре явище: явна злочинність в керівництві деяких великих робітничих спілок та їхніх місцевих відділів.

Розкриті грошові зловживання, розтратність, нажива терор, перекупність та інші жалюгідні факти з діяльности деяких робітничих спілок порушили цілу американську публічну опінію. Однак всеодно Конгрес, що спирається на вислідах переслухань сенатської комісії Джана МекКлеллена, державна адміністрація, суди і сама чесна верхівка централі робітничих спілок — всі вони разом узяті не всилі викоренити зло, що з свого боку використовує всі можливі правні закарлючки й покликається на діяння в рямцях законів. Таким чином, наприклад, Джім Гоффа, президент півторамільйонової спілки Міжнародне братство водіїв, завжди ще залишається у проводі тієї могутньої спілки, дармащо вже два роки тому виключено її з Американської Федерації Праці-Конгресу Індустріяльних Организацій, а сам він, Гоффа, став в Америці і поза нею наче символом зловживань і нерегулярностей в робітничому русі. Коли в мин. тижні згадана сенатська Комісія знову оприлюднила цілу низку конкретних препоганих закидів проти Гоффи і його спілки, він збув цей акт оскарження прокльоном під адресою Сенату, глузуючи з найвищої державної законодатної установи. „Рідерс Дайджест", що має 12 мільйонів накладу, проголосив в своєму останньому виданні за місяць серпень ц. р., на першому місці пламенну статтю Лестера Веллі, автора книжки „Світ праці ЗДА", п .н. „Увага Конгрес! Візьміть під увагу смерть Роя Ендервуда". Там описує він драматичну боротьбу, яку протягом 14-ох років вів на терені одної робітничої спілки у Филаделфії чесний робітничий діяч Рой Ендервуд, аж врешті, доведений до розпачу, зацькований проводом своєї спілки і хуліганами, на яких той провід спирався, покінчив самогубством.

Ці відносини напевне стали причиною, чому з 3-ох існуючих в Конгресі робітничих законопроєктів прийнято в Палаті Репрезентантів в минулому тижні спершу 229 голосами проти 201 та через день 303 голосами проти 125 найгострійший з-поміж них законопроєкт Ландрума-Гріффіна, що мав підтримку збоку Президента. Робітничі спілки завзято боряться проти загострювання законодавства, щоб погіршені клявзулі не вдарили несправедливо по всьому робітництві, яке у великій більшості — чесне. Невдачу пречисленних адвокатів робітничих спілок ,які переконують законодавців в коридорах Конгресу („лабіїсти"), приписують саме атмосфері озлоблення проти Гоффи та його послідовників. Тепер річ іде про вирівняння прийнятого законопроєкту з сенатською версією закону, що її спонзорував сен. Джан Ф. Кеннеді. З уваги на президентські вибори в 1960 р., на можливу кандидатуру демократичного сенатора Дж. Кеннеді і на впливи чесної верхівки робітничих спілок в Демократичній партії — справа має сильний політичний посмак. Але існують всі дані вірити, що за цієї сесії таки буде прийнятий новий робітничий закон і що він буде такий, який, не поменшивши засадничих здобутків робітничого руху в ЗДА, причиниться до очищення його від елементу, що опоганює ім'я Америки.

Любомир О. Ортинський

ФЕСТИВАЛЬ НАХАБНОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ПРОПАҐАНДИ

III

Відень. — „Я радо був би приїхав на фестиваль, влаштований котроюсь із західніх країн. Я не є комуніст і не поділяю політики Москви. Ми, індійці, маємо свої проблеми, що їх не вспілі розв'язати марксистська доктрина. Але Москва взяла ініціятиву і щодва роки влаштовує фестивалі. Хоч ми знаємо, що ці фестивалі мають на меті пропаґанду, все ж радо їдемо на них, щоб пізнати світ".

Таку приблизно відповідь діставали західні спостерігачі від сотень молодих азійців, і ця відповідь була щира. Її доводилося мені чути також від маляйського молодого журналіста, що зі словами докору звертався на адресу ближче не уточненого Заходу: „Чому завжди тільки протидія, а не власна дія? Ідея зустрічі молоді світу — гарна, приваблива ідея. Чому не влаштовує таких зустрічей Америка, Англія чи хоча б Німеччина?" Рефреном повторювано такі зауваження, і з них почнемо спробу підсумувати Віденський фестиваль.

Політика в маси

Це правда, що аранжери фестивалю не осягнули у Відні бажаних успіхів, що ледве чи ще коли зважаться вони відбувати фестиваль поза сферою контролі Москви. Але треба признати, що у випадку Відня комуністи змобілізували й кинули на аґітацію десятки тисяч молодих людей, деколи сфанатизованих, деколи слабше підготованих, але в цілому велику групу молоді, яка під ширмою невинних кличів пропаґувала совєтську систему, як систему майбутнього. Ці кадри зустріли порівняно маленькі групи зі Заходу. В більшості випадків ці останні мали безсумнівну меріторичну перевагу над своїми противниками, мали незбиті арґументи й багато доброї волі. Але їх було мало, а хто знає стосунки серед молоді в західніх країнах, той питав себе: чи міг би протиставитися рядовий західній студент своєму східньому партнерові, якого і в середній школі і в університеті змушували вивчати політграмоту і техніку пропаґанди? І чи не є так, що за добробутом і волею, які стали самозрозумілими інституціями на Заході, поважне частина молоді до такої міри „відполітизувалась", що не всилі виясннти становище, яке вона мала б заступати? Коли ми спостерігали віденський фестиваль, нам раз-у-раз насувалося одно засадниче ствердження: живемо в добі, в якій політикою в найширшому розумінні цього слова мусить перейматися кожна людина. Не вистачає, щоб в позиціях, які заступаємо, орієнтувалися тільки професійні політики, редактори і ще горстка втаємничених, але основні істини нашого світогляду мусять бути засвоєні найширшими колами громадянства, передусім молоддю. Вона мусить знати, за які ідеї стоїть, що є суттю життя її спільноти. І не лише пасивно знати чи згадувати, але й уміти їх передати іншому і в потребі уарґументувати.

Прийняти виклик

Численні дискусії, що велися на віденському „рінґу", в Пратері і по каварнях міста, доказали, що противна сторона боїться і втікає від справжньої дискусії, не має арґументів чи контрарґументів і повторює переважно засвоєні штампи. Але рівночасно вона провокує і хоче творити враження, що її ідеї непереможні. Тому не вистачає самого іґнорування й бойкотування, але треба виклик приймати і відбивати. Це в першу чергу стосується пропаґанди, що її стосують підручні Москви з України. У Відні вони застосували тактику: „давайте поговоримо" і переліцитовувалися у вихвалюванні положення в Україні. Це вже не було навіть завчене з передовиць „Радянської України" — це було прямо безкритичне жонґлювання словами згідно з засадою „п'ятирічка за два роки". Є вигляд й на те, що в міру поширювання акції „культурообміну" з закордоном, в якому деяку участь братиме також УССР, ми щораз частіше зустрічатимемось з такого роду пропагандою. І їй треба протидіяти! Треба її відбивати фактами й датами. А це ще раз підкреслює конечність більшого, ніж дотепер, зацікавлення положенням в Україні найширших наших громадських кіл, в першу чергу нашої академічної молоді. Силою обставин вона, наша акдемічна молодь, це молодь ЗДА і Канади. В найближчому часі вона мусітиме нести тягар протидії московській пропаґанді, бо матиме найбільше об'єктивних даних для того. Щоб вона могла задовільно виконувати своє завдання, вона мусить глибше засвоїти засадничі знання про сучасну міжнародну ситуацію ,про положення в СССР, а передусім в Україні. Теперішній стан не є задовільний, коли не рахувати вийнятків.

Координувати дію

Порівняно з участю українського елементу з-поза УССР на світовій виставці в Брюсселі, минулого року, зацікавлення віденським фестивалем було куди більше і численніша була присутність українських спостерігачів. Існував навіть комітет молодечих орґанізацій, і, хоч він з різних причин не став координаційним елементом для української участи по цей бік барикади, все ж принаймні була зроблена спроба. В майбутньому взаємне порозуміння між політичними середовищами чи інституціями і взаємна координація чи хоч би узгіднення мають бути трактовані серйозніше, а сама підготова учасників повинна бути проведена основніше, на основі вже набутого досвіду.

ПЕРШІ ЛАСТІВКИ

Звідкись щебіт,
ластів'їний щебіт
У вікно кімнати залетів,
Десь озвався у ранковім небі
Над сплетінням
росяних дротів.
А вони щебечуть на дротині,
Рідно їм всміхається блакить,
І тому в розмові ластів'їній
Буйна радість
струнами бринить.
Гомонить навколо без упину,
Над дахами лунко виграє.
Мимоволі приймеш
в цю хвилину
Їхнє щастя птиче за своє.

АНАТОЛІЙ ПОЛІЩУК

Юрій Таркович

СПРАВА ТРАНСИЛЬВАНІЇ

Українська преса у вільному світі доволі систематично інформує своїх читачів про ситуацію у поневолених країнах Східньої Европи. Одиноким може вийнятком є румунська Трансильванія з її великою і національно-свідомою мадярською меншиною. Про цю меншину фактично не знаходимо згадки в нашій пресі, хоч, з огляду на ведену в тій країні комуністичну політику, становищем її варто було б поцікавитись.

Трансильванія була віддавна основною причиною непорозумінь і гострої ворожнечі між Румунією і Мадярщиною. Розв'язати цю справу було майже неможливе з огляду на географічне положення Трансильванії і склад її населення. В Трансильванії живе понад 1,500,000 мадярів, а в двох її областях майже все населення складається з мадярів. Але справа ускладнюється тим, що деякі інші області Трансильванії мають румунську більшість населення, і з географічно-економічних та національних причин трудно включити, наприклад, мадярські області Трансильванії до Мадярщини. Так чи інакше завжди залишилась би або дуже велика румунська меншина в Мадярщині або велика мадярська меншина в Румунії.

На основі Тріянонського договору з 1920 року, Трансильванію включено до Румунії, і з того часу Мадярщина ніколи не переставала домагатися її повернення. В 1940 році, на інтервенцію Гітлера і Мусоліні, Трансильванія опинилася в складі Мадярщини, а по останній війні знов повернулася до Румунії. Ворожнеча між Будапештом і Букарештом не втихала. Комуністичний уряд Румунії все ж, здавалося б, робив спроби розв'язати справу. Так, в 1952 році румунські комуністи створили у східній Трансильванії Мадярську Автономну Область (західня Трансильванія, ближча до Мадярщини, має румунську більшість населення). Цим мало бути „назавжди" вирішене національне питання. Нарівні з румунською і мадярська мова була визнана державною мовою. В містах Клюж (Коложвар) і Марошвашаргел відкрито мадярські університети. Комуністична преса розреклямувала цю справу, як взірець застосування „принципів ленінської національної політики".

Під час мадярської революції восени 1956 року мадярська молодь Трансильванії одверто співчувала повстанцям, і в деяких згаданих вище університетах відбулися протимосковські демонстрації. З придушенням революції на Мадярщині румунський комуністичний уряд почав поліційні переслідування мадярів у Трансильванії, обвинувачуючи їх в націоналістичних і шовіністичних „ухилах". Тоді ж закрито мадярські університети.

Переслідування мадярської меншини відбувається за перевіреним комуністичним зразком. Як подає швайцарська газета „Ноє Цюріхер Цайтунг" з 9 червня цього року, з одного боку мадярів обвинувачують в націоналізмі й шовінізмі, а з другого — „широкі маси трудящих" мадярів і румунів нібито домагаються об'єднати їх коштом, очевидно, закриття мадярських університетів та більшости шкіл, бо, мовляв, мадяри й румуни хочуть по-братерськи вчитися в одних (румунських) університетах.

Період „відлиги" для півтоpамільйонової мадярської меншини в Трансильванії скінчився, і ленінська національна політика пішла шляхом насильної денаціоналізації, за добре відомим зразком з України, де всяке „культурне братерство" неодмінно кінчається черговою затією проти українства.

Юрій Студинський

НА ТЕМУ ДВОБОЇВ У XVII СТОЛІТТІ

Мюнхен. — Дозвольте розпочати наш допис про майбутню зустріч між президентом ЗДА Айзенгавером і прем'єром СССР Хрущовим описом двобоїв ,які відбувалися у Франції в XVII сторіччі:

На поле бою, чи пак лицарської розправи, приїздило два вельможі, які вважали за конечне поладнати свій спір з поміччю зброї. Довкола них крутилися секунданти і адьютанти, чекаючи на вислід цієї зустрічі. Бувало ,що в момент, коли шпаги вельмож зударялися, зударялася також і зброя їхніх секундантів та адьютантів.

Подамо іншу картину:

На місце двобою приїхало два вельможі із своїми адьютантами і секундантами. Вельможі взяли шпаги в руки, але, замість зударитись... розцілувалися. Тоді всі їхні секунданти також між собою цілувалися.

Тепер вернемося до сучасної політики. Є дві держави, які всилі розпочати світову війну: ЗДА і СССР. Ці дві держави мають теж своїх адьютантів і секундантів, які звуться тепер сателітами, союзниками, партнерами, однодумцями і іншими іменами. Всі вони, наче ті їхні середньовічні однойменці, дивляться, як поведуть себе ці дві найбільші світові потуги.

Сто тридцять років тому дуже добрий німецький економіст Фридрих Ліст, що побував у своєму житті в Америці і царській Росії, писав: „За яких сто років рішатимуть про долю світу два народи: російський і американський".

Однак, вернемось до поточних справ, але цим разом абсолютно неполітичних. У Мюнхені живе стара маркіза, що має вже 95 років. Вона ще струнка, жвава й рухлива і любить оповідати свої спогади. Одного разу вона мені сказала, що коли їй надокучає добірне товариство, вона кличе до себе якогонебудь парубка, від якого тхне дьогтем.

Західній світ, дуже тонкий у формах і поведінці, також інколи має бажання зблизька понюхати мужика. Тоді відбуваються між західнім політичним світом і СССР зустрічі „на найвищому рівні".

Такі думки приходять мені в голову, коли хочу писати про сенсаційні зустрічі, які відбудуться наступного місяця.

Адьютанти і секунданти, чи пак держави, будуть хвилево заспокоєні тим, що, перед зустріччю президента Айзенга-

(Закінчення на стор. 3-тій)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ У СПРАВІ ВІДВІДИН ХРУЩОВА В АМЕРИЦІ

ЩОСЬ ТУТ НЕДОБРЕ ДІЄТЬСЯ

Свого часу десь в році 1934, не пригадую точно, я мав нагоду говорити з одним німецьким офіцером, який бував часто в Совєтах з рамени німецького міністерства Райхсвери, яка, як відомо, тоді мала з Совєтами дуже близькі зв'язки. Той офіцер переживав в Україні голод як свідок і навіть особисто знав Хрущова. Говорили ми довірочно і він мені розказував про події в Україні. При тому характеризував Хрущова менше більше так: Це тип брутального хитрого малороса. Він йде до цілі всякими лише доступними засобами. Не Сталін винен, що мільйони українців вигинули з голоду, а Хрущов. Він дістав був від Сталіна вільну руку в тому, щоб присмирити і сколективізувати Україну. Хрущов це дуже жорстоко використав і пізніше за свою жорстокість мав навіть дістати вговір в Кремлі. Він показався вірним служакою Москви і його постійно тримали для особливих завдань, де треба було жорстокої руки і душі без найменшого сантименту.

Яким чином світ за це століття так змінився, що радше приймає в себе людей, в яких руки червоні від крови, дає їм державне забезпечення, дає їм охорону, дає їм змогу славу собі робити тоді, коли кожному чесному чоловікові, що так чи інакше вирвався з рук такого чи інакшого ката, ставиться всякі лише можливі трудноші на життьовому шляху. Щось тут недобре діється з тим, що загально зветься християнською мораллю, етикою іт. п.

М. Селешко

Торонто, Канада.

НАШІ ДЕМОНСТРАЦІЇ НЕ ДОПОМОЖУТЬ

Мої думки на тему приїзду ката України Нікіти Хрущова до ЗДА такі: Наша влада його запросила, хай же його вітає і возиться з ним куди їй любо. Нам до вітання нема чого пхатись ані жадних демонстрацій з плякатами не потрібно. Навіщо ще більше пропаганди для різуна з Кремля? Демонстраціями не поможемо нашим братам в Батьківщині. Найкраще зробити так, як шведи і данці — бути пасивними і мовчати та впливати на публіку, щоб мовчанкою прийняла ката України і Угорщини. То вистарчить.

Гр. П.

Честер, Па.

(Не подавайте мого повного підпису, бо моя родина розсіяна по всьому світі, і на Сибірі ще карається).

ПРОПОНУЄ РОЗМОВУ З ХРУЩОВИМ

Тому, що „Свобода" друкує думки громадян з приводу приїзду Хрущова до ЗДА, я позволю собі піддати деякі думки. Я нічого оригінального не раджу, тільки піти шляхом американських жидів: старатися про розмову з Нікітою наших представників. Якщо він не відмовить, приготовити низку запитів: чому Церква знищена? Чому УССР не охоплює всіх українських етнографічних земель — Надсяння, Лемківщину, Холмщину й Підляшшя, відданих на поталу полякам і т .д. Листу запитів можна б укладати тоді, коли буде певне, що він схоче розмовляти з нашими представниками. Якщо була б існувала Українська Держава, хтозна, що було б з Хрущовим, який сам признався, що його родинне село тяготіло до України. В часі українсько-совєтських переговорів у Києві 1918 р. приїздили делеґації з північних повітів Курської губернії, щоб їх прилучити до України, бо вони не боялися українських гайдамаків, тільки московської Чека! Курщина — це стара українська Сіверщина, підбита Московщиною в XVI ст. і змосковлена, куди згодом мандрували нові поселенці з України й також московилися, так що Нікіта Хрущов є таки українського походження, тільки, що змосковщитися могли вже його предки ,а він уже змалку почував себе москалем.

А. М.

Конектикат.

НІЩО НЕ ЗМІНИТЬ СТАНОВИЩА КРЕМЛІВСЬКОГО КАТА

Ще так недавно можливість візити Хрущова в ЗДА була дуже проблематична.

Нагла зміна наступила у звязку з побутом Ніксона в Совєтах і ентузіязмом, з яким його там приймали. Виходить, що Хрущов — хитрун над хитрунами — вмів відповідно всміхатися до Ніксона і його психічно роззброїти.

Становища кремлівського ката не змінить навіть найкраща усмішка американців. Він добре знає про американський спосіб життя і про хитку політику американського уряду. Його приїзд сюди потрібний йому для піднесення його авторитету серед комуністів, а при цій нагоді він буде мати можність зустрітися тут зі своїми „дипломатами", від яких він безпосередньо відбере тайні звіти.

Значить, візита Хрущова може принести Америці тільки шкоду.

Фр. Липецький

Дітройт, Міш.

ЗЛО В САМІЙ ОСНОВІ

Користаючи з нагоди, хочу теж висловити свої думки відносно офіційного запрошення Н. Хрущова до ЗДА.

Вважаю, що таке запрошення, це зло в самій основі; а що зло може зродити лише зло — кожна льояльна і свідома людина, що бачить це зло, — має не лише право, але й обов'язок протестувати проти такої нефортунної візити, тим більше, що ані наш уряд, ані американський нарід не має причини вітати в себе та гостити на цій вільній землі ката України й інших поневолених народів — Н. Хрущова, бо:

а. Хрущов — кривавий диктатор, а не представник вільного народу й вибраного уряду,

б. Хрущов негідний нашої гостинности, бо він же сам виявив свої інтенції супроти ЗДА словами; „Ми вас погребаємо!"

в. Хрущов, крім готовости погребати ЗДА, недвозначно й згідно з московсько-комуністичними цілями, заявив, що вже внуки през. Айзенгавера житимуть в комуністичному суспільстві,

г. Хрущов цих слів ані не відкликав, ані нічого не зробив у справі відпруження, хоч би з погрозою за Берлін і т. п., що промовляло б в користь офіційного запрошення цього ката,

г. Хрущов — це не вроджений провідник — як це заявив віце-президент Р. Ніксон, але вроджений садист і драб, що жорстоко винищував (і винищує) український нарід, та на руках якого ще не висхла кров мадярських патріотів і ін. поневолених Москвою народів!

Ми повинні протестувати, як американці, бо бачимо це зло і цю ганьбу, що спаде на нас, якщо безчинно тому приглядатимемось; ми теж мусимо протестувати ,як українці, що перші впали жертвою московсько-комуністичного підбою, підступства, насилля, і „коекзистенційних" махінацій, і знаємо Хрущова, як садиста й ката, який негідний вступити на вільну американську землю, як гість. Нас ніщо не може відвернути від протесту, бо так нам наказує гідність вільних людей, і наш національний обов'язок!

Д-р М. Сидор-Чарторийський

Ню Йорк.

НЕ ДОБРО ВІЩУЄ

На просто неймовірну вістку про відвідини Хрущова у вільній Америці ви на хвилину тупенієте! Ваше горло здавлює страшний біль, а ваші очі повні гірких та пекучих сліз! І не знати, для чого в тій хвилині вам ввижається велична картина, як то Христос Спаситель плакав над упадком Єрусалиму. І ви гадаєте в тій хвилині, якого то великого пророка нам треба, щоб заплакав на цілий світ над моральним упадком світу! Плакав так, щоб той світ здригнувся і зрозумів свою загибель!

Наша країна, країна справедливости, волі і чести, запросила до себе архибандита, руки якого скупані в крові мільйонів неповинних жертв. І ось цій людині будуть стискати руку!

Візита архибандита Хрущова не добро віщує

Ц. Я.

Кліфтон, Н. Дж.

(П. С. З причин відомих, не можу подати повного прізвища. В родині маю завеликі жертви).

ТРІЮМФ КРЕМЛЯ

Запросини кривавого диктатора Хрущова до Америки є тріюмфом московської дипломатії, а національною ганьбою для Америки.

Петро Саламаха

Пеорія, Ілл.

Армандо Палясіо Вальдес

ХОСЕ

Повість

З еспанської мови переклав: Богдан І. Лончина

(14)

VII.

Шкода, спричинена в Родільєро тією „великою морською хвилею" (так називають моряки бурхливе море), була досить значна. Чотири чи п'ять суден — згинуло, а велика частина зазнала більших чи менших пошкоджень. Біскайці, яких вважали спричинниками нещастя, а вони дійсно ними й були, хоч і не з злої волі, ходили збентежені й засоромлені. Як тільки море заспокоїлось, вони підняли паруси і відплили.

Судно Хосе було одиноким, яке схопила вода, і це звернуло увагу людей, бо линви на землі не були розрізані, а пішли з човном. Нелегко було це пояснити, зваживши на те, що вони були зв'язані вузлами. Коли під час відпливу моря Хосе витягнув з води якір загиблого судна, він із здивуванням побачив, що линва була перерізана ножем або бритвою. Хоч як старався він пояснити собі оте надзвичайне явище — вся праця його мозку була даремна. І тоді заводилось у його душі підозріння, що в цю справу мачала пальці якась ворожа рука. Але ж чия це могла бути рука. Ворога він не мав жадного. В містечку, на його думку, не було нікого, здібного на таку підлоту. І щоб не очорнювати нікого в думці, він рішив про це не думати і не казати. Втрата судна не пригнобила його, але наслідки, що їх вона принесла, наповнили його смутком.

Сеньйора Ісавель, здавалося, глибоко співчувала його горю і нарікannями та скаргами виладовувала свій гнів проти біскайців.

— Не хвилюйся, дорогенький, не хвилюйся, що ти зруйнований, — казала вона Хосе. — Господь не залишить тебе, як не залишив досі. Працюй з вірою, бо, поки молодий, все є надія, що доля покращає.

Ці слова зовсім не потішали моряка, бо вони дуже ясно давали йому до зрозуміння, що тепер не можна було й говорити про весілля. І насправді, дні минали, а він і словом не згадував про це перед учителькою. Але сум, що відбивався на його обличчі, вказував виразно на біль, який пригнічував його душу. Він старався бути веселим, встрявав у розмови, але раптом несамохіть понурював голову і пригноблено гладив рукою чоло. Щось подібне ділося з Елісою. Вона теж розуміла, що говорити з матір'ю про весілля не випадає і старалася — безуспішно — приховати свій неспокій. У коротких розмовах ні Хосе, ні Еліса не сміли й згадувати про цю справу, але непевний тон голосу, сумні й довгі погляди, що ними вони обмінювалися, і легке дрижання рук при працанні вказували, що та сама думка робила їх обох нещасливими. Думати про те, що Хосе заощадить знову й купить інше судно, означало те саме, що відкласти вінчання на кілька років.

А тим часом по містечку почала кружляти чутка, — не знати хто її пустив, — що загибіль судна не була випадкова. Обставина, що линви втекли в цілості, скріпила це припущення. Крім того люди довідались, що линва від якора була перерізана. Тереса була одною з перших, які довідались про це. І з тямучістю жінки палкої вдачі вона трапила в найболючіше місце:

— Тут мачала свої пальці вчителька!

Надаремно сусідки піддавали їй думку, що в містечку є такі, що заздрять Хосе. Вона не хотіла й слухати їх.

— Моєму синові ніхто не бажає зла. Дехто може заздрить йому, але таки ніхто не хоче пошкодити йому.

Вона була така роздратована, коли говорила про свою противницю, що завдавала всім страху. В тих перших днях ніхто навіть не смів звертатися до неї. Схудла й пожовкла, вона ходила по хаті й ричала, як голодна звірюка.

Нарешті одного разу стала перед Хосе, взявшись за боки, і сказала:

— На скільки підемо в заклад, що я вхоплю матір твоєї судженої за карк і скручу їй його?

Хосе остовпів.

— Чому, мамо? — запитав він тремтячим голосом.

— А тому, що так мені хочеться. Що скажеш на це? — запитала, впиваючись у нього очима.

Хосе спустив голову, не відповідаючи. Він знав добре матір і ждав, аж поки вона не виладується.

Бачачи, що він не відповідає, Тереса відразу перейшла від позірного спокою до несамовитого схвилювання:

— Так, вхоплю за ту рештку її волосся й заволочу аж на берег ту негідницю, ту потвору, ту безсоромницю!..

Поки тривала та градова буря, Хосе мовчав. Коли мати почала заспокоюватись, він знову запитав:

— Чому, мамо?

— Чому? Чому? Тому, що це вона, та падлюка, занапастила твоє судно.

— А як ви це знаєте? — запитав моряк спокійно.

Тереса нічого докладного не знала, але під впливом гніву твердила, що знає зовсім певно, і підсилювала своє твердження криком, образами й погрозами.

Хосе старався перемовити її, представляючи, який це тяжкий гріх приписувати будькому зло, не будучи цього певним, але вдова не хотіла слухати його. Вона щораз більше лютувала. Тоді моряк, побоюючись, щоб мати таки не зробила того, що казала, вигукнув:

— Мамо, на милість Божу, не губіть мене!

Він вимовив ці слова таким болючим голосом, що зворушив серце Тереси (а воно не було зле, хіба тоді, коли гнів засліплював її). Хвилину вона вагалась, щось про себе шепочучи. Нарешті зм'якла й пробіцяла мовчати. Та за три або чотири дні, в приступі злого гумору, вона знову вибухла погрозами супроти своєї противниці.

Тим часом Хосе ходив засумований і перестрашений, з жахом очікуючи скандалу, що розірве його не такий то вже певний зв'язок із судженою.

Олег Лисяк

КОЛИ СПАДАЄ ЗАВІСА ЖИТТЯ

(Пам'яті артиста бл. п. Олексія Левитського)

В неодного з тих, що ведуть ширшу кореспонденцію є така течка: „Листи до відписання". Тут ждуть своєї черги надіслані листи на те, щоб — коли прийде час — на них була написана відповідь.

Є така течка і в мене. А в течці цій спочиває зіпнятий докупи жмут копій листів і кілька сивих летунських листів — коперт з німецькими поштовими марками. Це були листи, писані сеньйором українських акторів — Олексієм „Альошею" Левитським і відповіді, писані мною від групи українських театралів з Филаделфії, яких заступав я в кореспонденції з О. П. Левитським, як неофіційний „секретар".

бл. п. Олексій Левитський

Тепер ця кореспонденція перейде до архіву. Вона вже закінчена і закрита. Як повідомила пару тижнів тому „Свобода" в кореспонденції п. Л. Бачинського — найстарший живучий український актор на еміграції, Олексій П. Левитський — вже не живе. Він помер в Домі Старців в Дорнштадті коло Ульму. Зійшов зі сцени великий актор, актор, який грав ще з Заньковецькою, Кропивницьким і Садовським.

Олексій Петрович Левитський був свідком давноминулих часів українського театру. Він був немаче зв'язковим між епохою побутової сцени, періодом революції в театрі і найновішими часами нашої сцени.

Народився він в 1887 році в сім'ї, члени якої всі були зв'язані з театральним мистецтвом. Мати — Муза Ніщинська, точка відомого композитора, разом з батьком належала до засновників тодішнього українського театру. Два брати актори у Кропивницького, сестри Буланова і Ковалева — співачки петербурзької опери.

Тому й не диво, що Олексій Левитський пішов за родинною традицією, вступивши юнаком до трупи Суслова в 1905 році, де працював разом з такими світочами, як Заньковецька і Мар'яненко. Згодом перейшов він до трупи Гайдамаки. До цих трvп часто приїжджав на гастролі М. Л. Кропивницький, з яким Олексієві Левитському часто доводилося грати.

Під час війни Олексій Петрович вступає до театру М. К. Садовського в Києві, де зустрівся з галицькими акторами Стадником і Стадниковою, Лесем Курбасом і Бучмою. В 1919 році Олексій Петрович переїжджає з трупою Садовського до Кам'янця а потім до Галичини, а далі до Ужгороду, де виступає в театрі „Просвіта". Повернувшись до Галичини, О. Левитський, не працює вже в театрі постійно, але не втрачає з мистецтвом контакту.

В час другої світової війни артист вертається на сцену і грає спершу в тернопільському і потім в коломийському театрі. В Німеччині, Левитський виступає часом в „Ансамблі Українських Акторів" під проводом Володимира Блавацького і тут у Регенсбурзі відзначує в 1948 році свій мистецький ювілей.

Почалася і закінчилася на сцені кар'єра Олексія Левитського — якого друзі називали популярно „Альошею", в комічних і характерних ролях побутового театру. Дмитро в „Гриці", Микола і згодом Возний в „Наталці", Солопій в „Сорочинському Ярмарку", Феноген в „Хазяїні", Терешко в „Сусті", Крамарюк у „Невольнику", Іван в „Безталанній", а передусім Іван Непокритий у „Дай серцю волю" — ось важливіші етапи кар'єри Левитського.

Але артистові доводилося працювати і в европейському репертуарі, зокрема в часи співпраці з режисерами Стадником і Загаровим. До своїх успіхів Олексій Левитський зараховував такі п'єси, як „Інтриґа і кохання" Шіллера, „Примари" Ібзена і багато інших. В Ужгороді виступав артист також і в оперетах „Дімок трьох дівчат", „Циганська любов", „Княжна чардаша" й інших.

„Тут надягнули на мене вперше в житті фрак", — розповідав колись ще в Німеччині „Альоша" — „і тут я зустрінувся з дириґентом Я. Барничем і тут грав я в кількох кінокартинах". Разом із Загаровим в „Золотому Вовкові" та у фільмі з життя князя Корятовича, а крім цього з Садовським в кількох чеських картинах".

Коли акторська громада, як і більшість нашої еміграції подалася з Німеччини за океан — Олексій Левитський залишився з огляду на вік і слабе здоров'я — в домі для старців в Дорнштадті коло Ульму. Ще кілька років тому ми зустрілись там востаннє, коли група журналістів відвідувала цей захист. Тоді було там багато наших відомих старших віком людей. Ми згадали міттенвальдські часи і пройшлися разом. Коли ми минали невеликий садок коло будинків колишніх летунських казарм, замінених на дім старців, я зауважив кілька хрестів в садку. „Альоша" покивав головою: „Тут і мені, мабуть, прийдеться спочити". Іншого виходу звідціля нема. Хіба, щоби ще повернутися — там . . ."

Від кількох років українські актори з Филаделфії й інколи теж приїзжі на гастролі гості — щороку пересилали старому другові скромний дар на Свята — щоб дати йому доказ, що вони не забули його. І завжди наш „Альоша" відписував. Спочатку сам, а потім і чужою рукою, то о. Юрія Гудзія, то козака Р. Зубка.

„Дуже і дуже зворушений" — писалось у листі „Альоші" кілька років тому — „діставши від Вас листа. Дуже дякую Вам, що Ви мене не забули і всі „Карусельники" згадали про мене. Передайте їм всім мій щирий привіт і сердечну подяку, бо відповідати всім, не знаючи адрес, не маю змоги".

Останній лист, писаний рукою Р. Зубка звучав: „Отщо був я в свого колеги, пана Левитського і він просив мене, щоб я написав Вам пару слів, бо як Ви і знаєте, — він контужений і писати не може. Дуже Вам всім дякує за привітання, яке од Вас дістав і поздоровляє з Празником Воскресення Христового" . . .

Тут кінчається кореспонденція з „Альошею", Олексієм Левитським. Він спочив вже мабуть там, в садку, заміненому на цвинтар, де кілька років тому ми разом стояли і де він говорив: „Іншого виходу звідціля для мене вже нема. Хіба — щоб повернутись — там! . . . "

Там — в рідну Україну — Олексій Левитський вже не повернеться. А на лист від нього писаний не його рукою, ніколи вже не прийде відповідь від його друзів — акторів, які пам'ятали про нього за його життя і не забудуть його і тепер, після його смерти, коли зійшов з життєвої сцени великий актор.

ВАЛЕНТИНА ПЕРЕЯСЛАВЕЦЬ

(Зустріч з прімабалериною Львівського Театру Опери й Балету).

В липні, 1959 р. Ню Йорк привітав мене зливним дощем. Саме ця обставина надавалася на те, щоб зв'язатися телефонічно з рідними й знайомими, які ще не встигли виїхати з гарячого міста на вакаційний відпочинок.

У телефоні приязно відгукнулася моя своячка, танцюристка Оксана Вікул. Між іншим подала мені число телефону пані Переяславець та інформацію, що наша відома й славна в ділянці клясичного балету пані Валентина працює педагогом у Балетно-театральній Школі в Ню Йорку і саме тепер викладає клясичний балет на літніх курсах тієї школи.

Одного з наступних вечорів мені було дуже приємно почути з телефонічній трубці голос пріма-балеріни Валентини Переяславець, — (яка колись вела лекції клясичного балету в оперному театрі у Львові), — й одержати запрошення загостити на її лекцію балету в американську школу . . .

. . . В пам'яті постали образи з балетного репертуару львівського театру, де ми разом виступали в балетних постановках: пані Валя — на позиції прімабалерини, а я — щойно ставлючи перші кроки в театральних виступах, змагаючися за здобуття помітної позиції в ієрархії балетного мистецтва, для доповнення моїх студій модерного мистецького танку . . . Пригадалося: п. Валя вимагала від нас основного й всебічного ознайомлення з клясичним балетом, поважного ставлення до праці, точности у виконанні та сповненні обов'язків і контролі над самими собою. Уміла приязними словами додати своїм учням огню й заохоти до поглиблення кваліфікацій балерини. Вона швидко, на перший погляд, могла означити талант, справність і пильність тих, які не тільки професійно, але й із відчуттям мистецького покликання ставилися до праці на сцені та в балетній залі й послідовно, завзято й захоплено виконували, не лякаючися втоми, своє завдання.

Приглядаючися з великою повагою до особи пані Валі в оперному театрі, до її виконуваних балетних креацій, а також беручи до уваги її старанне відношення до щоденних вправ, проб, до наших керівників, підпорядкованих одиниць і технічного персоналу театру, — я пізнала скільки побічного знання й досвіду потрібно набути, щоб почуватися на висоті свого завдання під проводом Терпсихори й оглядаючися на Мельпомену. Я старалася не пропустити на лекції жадної заваги пані Переяславець до всіх присутніх на залі вправ, бо все те стосувалося або до сценічного, або до педагогічного вишколу й сприймання танкового мистецтва . . .

З почуттям вдячности, приязні й обов'язковости я вибралася на 57-у вул. до Балетово - театральної Школи в Ню Йорку побачити лекцію професійно - заавансованих танцюристів під керівництвом пані Валентини.

Привітала мене в коридорі молоденька українка, панна Таня Лютик, мабуть одинока з українських учнів пані Валі, яка, хоча її група української кляси має вакації, — бере лекції також у літню пору, щоб утривалити свої технічні надбання.

За хвилину пані Переяславець з милим усміхом стиснула мою руку й познайомила офіційно зі своєю любимкою-ученицею з поясненням: „То — моя дитина!"

Входячи на залю вправ, я спостерегла на обличчах присутніх курсантів балету радість і виразну повагу та й зразу цей настрій передався мені, як це було колись у балетній залі у Львові . . . Я включилася в лекію, на жаль лиш зором і духом, бо не мала можливости вправляти разом з усіми.

Владно й рішуче звучали директиви п. Валі й спонукували до дисципліни, концентрації й розуміння студій учасниками лекції. Ці лекції відомі широко вже з кількаразових конвенцій балетового світу, де п. Переяславець здобула собі ім'я найкращого педагога в клясичному балеті Америки. Наприкінці лекції присутні довготривалими оплесками дякували п. Переяславець за високоякісну інвенцію проведеної лекції. Вслід за цим п. Валя запросила мене в гості до свого дому.

Тут привитав нас меткий песик, якому дуже добре й безтурботно живеться під опікою доброї хазяйки. За хатою лагідно простягся садочок. Українська кучерява плакуча верба ніби стала його душею і радістю пані Валі . . .

Мої ознайомлення й відомості про балет і модерний мистецький танець американського континенту, які я бачила впродовж останніх років, або які я не мала щастя бачити, — набрали додаткового насвітлення з дискусії з панею Переяславець про взаємовідношення між американським мистецтвом балету й модерного танку, а американським суспільством

Саме минула повоєнна доба звороту до народного мистецтва, висунувши культ сексу, як найшвидшу втечу від атмосфери війни. Це одначе виглядає на короткотривале й без загального ентузіязму стримане явище, як ось у музиці „рок-ен-рол", який зацікавив лиш одну верству людського „муравлища".

Але все ж у цілому суспільстві переважають зацікавлення поважним мистецтвом, без впливу на них поденервованого збудження, рефлекси якого ще повністю відбиваються в джезовому танку, який продовжує й досі займати визначне місце на естрадах і сценах.

Під час спільної вечері, я дізналася про недалеке пережите горе п. Переяславець, получене з випадком у автобусі, що на деякий час унеможливило п. Валі вести лекції балету, з причини болю руки. Великої сили волі й духа приклала п. Переяславець до поборювання недуги руки, безвладної в протезі. Але й тут вона, артистка, показала себе переможцем, через силу прибуваючи до школи, де сидячи, сперта на столик, проводила все ж таки свої лекції. Тепер уже добре володіє рукою, а наслідки нещасливого випадку відійшли у забуття . . .

Доля, під керуванням Всевишнього, переплітає нам для нашого зміцнення — добре — зі злим, гарне — з незугарним, урочисте — з буденщиною, й ми, більш досвідчені з кожним днем, мусимо бути достатньо сильні духом для сприймання поточности життя й належного, гідного реаґування на нього.

Оленка Гердан

Ню Йорк, 4 серпня 1959.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Величавою імпрезою відзначить Дітройт 65-ліття УНСоюзу

Дітройт, Міш. В. Д. Однією з найбільших та найповажніших імпрез, що відбуватимуться в Дітройті в цьому сезоні буде Ювілейний Концерт у 65-ліття Українського Народного Союзу. Члени Окружного Комітету Українського Народного Союзу, що діє на Метрополію Дітройт і Віндзор, здають собі вповні справу з того, що підготовляють ювілейне відзначення найбільшої та найповажнішої української установи в ЗДА. Тим то вони від кількох тижнів підготовляють цю імпозантну імпрезу.

Мистецьку програму виконають відомі мистецькі сили Дітройту й Віндзору. Відрадним явищем є те, що виконавцями будуть здебільша молодечі мистецькі об'єднання, як: Ансамбль Українських Бандуристок при осередку СУМА „Орлик", танцювальна група при МУН з Віндзор, молодеча танцювальна група з Дітройту та інші. Зокрема Квартет Бандуристів під керівництвом п. Потапенка підготовляє до виступу зовсім новий репертуар. Святкову промову виголосить головний секретар УНСоюзу д-р Ярослав Падох. Так само інші члени Головної Екзекутиви У. Н. Союзу заповіли свою участь.

Ювілейний Концерт відбудеться в неділю, 27-го вересня 1959, у залі Українського Народного Дому при вул. Мартін ч. 4655. Початок назначений на год. 2.30 по пол. Нема, мабуть, української установи в Дітройті і Віндзорі, серед членства якої не було б членів УНСоюзу. Тому Окружний Комітет звертається цією дорогою до всіх управ установ, щоб по змозі здержались від улаштування в цьому дні своїх імпрез і тим дали змогу ширшим колам громадянства взяти участь у цій імпозантній імпрезі. Окремою дорогою комітет звертається не лише до членів Відд. УНС, але й до всього громадянства, щоб взяли участь у цій імпрезі і тим гідно вшанували Союза-Батька, який у своїй діяльності не обмежується виключно для свого членства, але працює в користь всієї української спільноти, від економічної ділянки починаючи, і на політичній завершуючи.

Закінчення шкільного року в українській школі у Куфштайні

Куфштайн, Австрія. — В неділю 28-го червня 1959 р. відбулося у Куфштайні закінчення шкільного року в Українській Вечірній Школі. До домівки Українського Таборового Представництва зійшлися школярі, школярки і батьки.

Д-р Дашкевич, який провадив у цьому році школу, подав найперше адміністраційний звіт школи та опіки над дітворою. В порівнянні зі старшими, діти у Куфштайні тішаться доброю опікою. 47-ий Відділ СУА у Рочестері присилає по 30 долярів місячно, за що діти дістають два рази тижнево добрі підвечірки. Українознавча школа у Дітройті удержувала школу, а в останній час „Вільне Слово", зглядно ред. А. Курдидик з Торонта, постарався про опікунів для деяких дітей, які присилають дітям по кілька долярів. У цьому році улаштовано свято св. Миколая, ялинку зі спільною вечерею, Свячене. Під час науки у школі школярі діставали підвечірки.

Після звіту відбулася звичайна шкільна лекція. Школярі і школярки писали диктат українською мовою, читали і відповідали на питання з історії України.

Роздано шкільні, річні свідоцтва і розділено 10 долярів від українознавчої школи в Дітройті, як нагороди за добрі свідоцтва.

Школярі і школярки підписали подяки своїм добродіям 47-му Відд. СУА у Рочестері, Українознавчій Школі у Дітройті і „Вільному Слову" у Торонті. Школярі і батьки вийшли з домівки під український хрест у таборі, щоб зробити знимку, а за цей час пані приготовили сніданння для усіх. Під час сніданку діти деклямували українські вірші, що їх навчилися у школі.

Сот. Ізвощик приніс українські платівки і присутні мали змогу слухати хору бандуристів, стрілецьких і козацьких пісень. Школярі деклямували — Слово рідне, мово рідна; Верховино; До живих, мертвих і ненароджених і т. д. Сот. Ізвощик поділився спогадами про Україну, визвольні змагання і свою службу у Гайдамацькому полку й участь у Зимовому Поході.

Табір у Куфштайні буде цього року зліквідований, але залишенці зостаються і далі у Куфштайні у кращих приміщеннях, але в гіршому матеріяльному положенні, як у таборі. Скитальці і так вдячні, що їх не виганяють, а дали їм кращі мешкання, вдячні австрійському урядові, що дає їм хоч невелику матеріяльну допомогу

Шкільне свято у Куфштайні закінчилося побажаннями для школярів провести весело вакації. На кінець відспівали „Ще не вмерла Україна". Розійшлися може і з надією, що таки прийде час, коли повернуть у свою вільну Україну.

Д-р Роман Дашкевич

Крайовий З'їзд Братства кол. Вояків 1 УД УНА в Канаді

В днях 25 та 26 липня 1959 року відбувся Крайовий З'їзд Братства кол. Вояків І УД УНА в Канаді на відпочинковій оселі „Говерля" біля Торонта. З'їзд цей мав характер делеґатського З'їзду. На З'їзді були присутні делеґати від таких Станиць Братства, як Вінніпеґ, Монтреал, Судбури, Ст. Кетеринс та Торонто.

Наради З'їзду відбулися в суботу 25 липня на оселі під голим небом, де в дружній й діловій атмосфері порушено ряд справ не тільки суто братського характеру, але теж дискутовано питання українського середовища на терені Канади.

На цьому З'їзді обрано почесним Предсідником Братства в Канаді полк. П. Силенка, маючи на увазі його особливі заслуги для Братства й української спільноти.

З'їзд вибрав Крайову Управу Братства в складі: М. Малецький — голова, О. Загорода — 1-ший заст. голови, О. Винницький 2-гий заст. голови, В. Гузар — секретар, М. Вігус — скарбник, Б. Кальба — допомоговий референт, С. Гуляк — член Управи, С. Врублевський — член Управи. Контрольну Комісію в складі: Б. Підгайний, голова; Р. Самотулка й М. Мельник — члени. Товариський Суд в складі: М. Бойко, голова, В. Бибик й К. Когутяк — члени.

Наради З'їзду закінчено спільною вечерею, приготованою дружинами дивізійників, після якої слідувала ватра з промовою Б. Підгайного в офіційній частині.

В неділю Вєч. о. В. Жолкевич відправив полеву Службу Божу.

З'їзд закінчено рефератом ред. Р. Рахманного на тему „Український еміґрант запитує, що робити". Реферат був виголошений для учасників З'їзду та присутнього українського громадянства. Незвичайно цікава тема реферату насунула багато думок відносно нашого майбутнього на цьому терені.

Станиця Торонта влаштувала забаву на оселі в цей день, яка безумовно мала багато успіху.

В. Гузар

● **Виховання одного молодого офіцера ЗДА** в американських військових академіях коштує: у Морській Академії в Аннаполіс — 7,115 дол., у Військовій Академії у Вест Пойнті — 13,078 дол., і в Летунській Військовій Академії — 28,600 дол.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Про інфляцію і жертвенність

Годі погодитися з твердженням автора статті „Інфляція, засоби охорони і наші висновки" в 171-му числі „Свободи" — про те, що нібито наша жертвенність на різні громадські цілі спадає через стале збільшування коштів прожитку. Правда, названа стаття має характер реклями, і до цього твердження треба ставитись так, як і до решти її змісту. Шкода тілки, що таке й подібні твердження можуть зле впливати на дальше зменшування нашої жертвенности. Хто має діло із збірками на наші суспільно - громадські цілі, той твердо переконаний, що причиною зменшення жертвенности абсолютно не є збільшення коштів прожитку. Бо хоч в останніх кількох роках доляр упав в ціні, але, завдяки вмілим стараннім держави, це зовсім не обнизило добробуту громадянства. Цим самим наші люди так, як і весь американський нарід, тепер мають ще більшу купівельну спроможність, як мали її кілька років тому. Отже, найкращим забезпеченням народу є добрий уряд і його вміла господарська політика. У багатьох із нас, як у людей бездержавного народу, витворилося неправильне поняття на те забезпечення і тому не дивно, що дехто з наших людей навіть в ірівських таборах починав забезпечуватись коштом „допомоги" іншим, ослаблюючи і підкопуючи цим жертвенність великої частини наших людей.

Денвер, Кол.

К. Б.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

СПРАВА ПЕРЕВИДАННЯ ТРИЛОГІЇ „МАЗЕПА"

У відповідь на запити в справі перевидання трилогії „Мазепа" (Мотря І і II, Не Вбивай, Батурин, Полтава І і II) Богдана Лепкого в шести томах інформую від родини Покійного Автора, що дозвіл - авторизацію на перевидання трилогії має від нашої Родини лише Видавництво Миколи Денисюка в Шикаґо, придбавши його на основі окремого зробленого з нами видавничого договору.

Д-р Лев Р. Лепкий,
син автора

Ню Йорк, 3-го серпня 1959.

НА ТЕМУ ДВОБОЇВ у XVII СТОЛІТТІ

(Закінчення зі сторни 2-гої)

вера з прем'єром Хрущовим, найвищий представник західнього світу відбуде розмови з президентом Франції де Голем, прем'єром Великобританії Мекмілленом і німецьким канцлером Аденауером, а щойно тоді поїде до Москви.

Великобританія вдоволена, що Мекміллен відбув уже таку розмову в Москві, ревізитуючи Хрущова і Булґаніна, які відвідали Лондон.

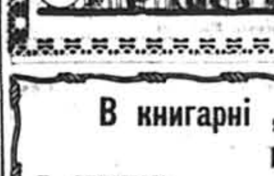
Німці пригадують собі, що візиту в Москві відбув уже їхній канцлер Аденауер, але його Хрущов ще не ревізитував.

Франція покищо не говорить про Хрущова ,але дуже задоволена, що европейські наради на найвищому рівні відбуватимуться, мабуть, у Парижі. Вже віддавна де Голь бажає відвідати президента ЗДА у Вашингтоні, але це станеться, мабуть, аж по повороті Айзенгавера з Москви.

Отже, виглядає, що всі дуже вдоволені із цих, без сумніву, важливих подій, які відбуватимуться у вересні.

Найбільше вдоволені берлінці. Вони мають почуття гумору і запевняють ,що поки політичні вельможі балакатимуть, доти політичний статут їхнього міста не буде змінений. І саме берлінці запитують себе: чи не повторяться колишні наради в Мюнхені, чи прийде до якогось хвилевого відпруження? Бо в постійне відпруження не тільки берлінці ,але й цілий світ не не вірять. Передишка робить людей веселішими, акції на всіх біржах ідуть вгору, і все це відбувається в часі проголошення Тижня поневолених народів в СССР.

ПРО КАЖАНІВ (ЛИЛИКІВ)

У 132 ч. „Свободи" з 11-го липня ц. р. у рубриці „В Америці" читаю, що в одному будинку в Ню Йорку знайдено мертвого кажана (лилика) який, як ствердила ветеринарська аналіза, згинув від сказу. Там же сказано, що уряд здоров'я повідомив, що скажені лилики не нападають на людей, коли їх не зачіпати. Прочитавши це, я пригадав собі, що в "Reader's Digest" з січня 1959 була обговорена ця справа в статті "The Case of the Rabid Bats," з якої виходить, що справа не є така блага, бо там подано багато випадків, і то з різних стейтів, покусання людей скаженими кажанами без будь-якої причини з їхньої сторони. Перший з описаних відноситься до літа 1953 р. Тоді був покусаний 7-літній хлопець ,що стояв на подвір'ї хутора недалеко місцевости Тампа на Флориді. Тому, що кажани мають гострі, дрібні зуби, рана від такого укусу є зовсім незначна, майже така, як від уколення шпилькою і може бути злегковажена. Цей хлопець завдячує своє життя тій обставині, що його батько забив того кажана і повідомив власника хутора про випадок. Цей пригадав собі, що перед роком читав про подібний випадок у Мехіко, де 5 людей були покусані кажаном „вампіром" і всі померли від сказу. Тому, підозріваючи, що даний кажан є вампіром, порадив відвезти його до уряду здоров'я у Тампа. Там ствердили , що це комахоїдний кажан, але аналіза мозку виказала присутність віруса сказу і хлопця защеплено проти цієї страшної недуги.

Коли після цього випадку почали надходити рапорти про подібні випадки, в яких кажани були забиті, показалося, що всі вони були заражені сказом. (В 1957 р. занотовано 37 випадків). Це заалярмувало федеральний і стейтові уряди здоров'я, бо справа боротьби зі сказом, яка до цього часу полягала на охоронним щепленні собак і давала дуже добрі висліди, несподівано набрала нового аспекту, бо постала нова загроза, не така вже легка до опанування. Щоб добре розслідити справу, треба було зібрати більше число кажанів для аналізи, що й зроблено частинно при допомозі охотників. Яких 10,000 кажанів зловлено у 18 стейтах у їх криївках, у дуплах, печерах, опущених копальнях і старих домах. З цього числа 200 було заражених сказом, що становить 2%. Хоча нема причини до алярму, то все таки осторожність при зустрічі з кажанами є вказана.

Оостає ще питання, звідки взялася недуга сказу в комахоїдних кажанів, яких до цієї пори уважано за цілком нешкідливі, а при тому дуже корисні істоти. Як комахоїди, кажани зимовою порою не мають чим живитися і тому одні западають у своїх криївках у глибокий зимовий сон, другі, як перелетні птахи, мандрують на південь. Там вони зустрічаються з вампірами, цебто кажанами, які живляться виключно кров'ю теплокровних тварин, таких як коні, рогата худоба, а навіть кров'ю птахів (кури) і людей, коли вони ночують під одвертим небом.

Цей спосіб живлення дає дуже добру нагоду для перенесення заразливих недуг, а передусім сказу, на який особливо рогата худоба є дуже вразлива. Через перенесення цієї недуги на згадані тварини, вампіри заподівають величезної шкоди у своїй батьківщині, тобто середущій і південній Америці. Не диво, що в тих країнах ведеться проти них безпощадна боротьба усіми безоглядними засобами до динаміту і трійливих газів включно. Останніми часами помітне поширення вампірів на північ, між іншим до стейту Тексас, де є багато печер, в яких вони, криючись за дня спільно з комахоїдними кажанами, можуть заражувати їх сказом.

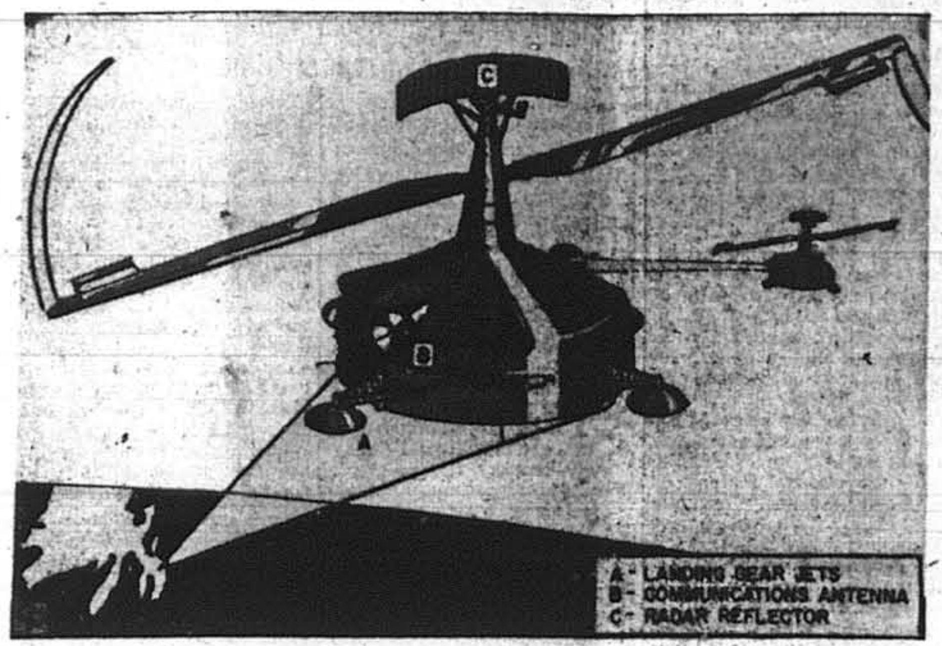
Дітройт, Міш.

Теодор Калитовський

● **Найвищий міжнародний суд,** створений у західньому Берліні для полагоджування закордонних претенсій до Німеччини, вирішив, що Японія, Болгарія, Мадярщина і Латвія мають оплатити жидам, колишнім власникам домів у західньому Берліні, перебраних під дипломатичні репрезентації за часів Гітлера, їх колишні доми. Гітлерівський режим присилував власників продати ті доми за безцін. Всі вони, частинно поруйновані війною, стоять без ужитку, але мають все ще поважну вартість. Їхні власники, чи пак потомки їхніх власників, живуть тепер в Англії, Швайцарії, ЗДА та в Голляндії.

● **На Сицилії** засуджено на кару від 18 до 25 років в'язниці чотирьох мешканців, які дев'ять місяців тому схопили 72-річного американського туриста італійського походження, Альберта Кастелльо, і зажадали від його дружини викупу в сумі 8,000 долярів. Через тиждень бандити, що тримали схопленого у гірській печері, звільнили його, втративши надію на отримання викупу.

ПРОЄКТ ПЛЯТФОРМИ ДЛЯ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО ЗВ'ЯЗКУ ЗДА З ЕВРОПОЮ

Одна з американських кимпаній приготовила проєкт повітряної плятформи для вдержування телевізійного зв'язку між Европою і ЗДА. Такі плятформи мали б бути встановлені в Новій Фунляндії, Гренляндії, Ісляндії і Шотляндії.

Помер Іван Шведів, заслужений артист опери (1898-1959)

У вівторок, 28-го липня 1959 року закінчив в Буенос Айресі своє життя заслужений артист оперового співу Іван Михайлович Шведів.

Не далі, як 11-го липня, заходами його колеґ, інших артистів концертового та оперового співу, відбувся ювілейний концерт для відзначення 30-ліття артистичної діяльности Івана Шведова, в якому він сам узяв участь, проспівавши в сцені смерти Андрія з опери „Тарас Бульба" М. Лисенка арію Остапа (транспоновану на тенорову тоальність) і в дуеті з п. Вірою Козулькиною з опери „Кармен" Бізе, відому арію Хозе „Квітка" (в українській мові). За два тижні до смерти, мучений страшною невблаганною хворобою, знесилений недавньою операцією, співав він свою лебедину пісню з таким же мистецьким захопленням, з такою ж музичною точністю та інтонованістю, з такою ж чудовою дикцією, що в ній кожне слово доходило не тільки до слуху, а й до серця слухача. Коли автор цих рядків висловив свій подив присутньому лікареві, д-рові Литвинові, що його оперував, той, знаючи справжній стан речей, відповів:

— Це вже не він, а тільки його душа співає...

Це була дійсно артистична душа, мистецька душа, народжена для театру, музики й співу. Дала вона нашій національній спільноті чимало хвилин високого духового піднесення й мистецької насолоди, і якщо й не завжди була на висоті розуміння свого не тільки мистецького, але й національного та громадського покликання, — даючи використовувати свій талант і ворогам нашого національного відродження, — то в тому хай буде йому тепер Бог суддя...

Народився Іван Шведів в 1898 р. в с. Липки на Харківщині в селянській родині. З дитячих років співав у церковних та сільських хорах. Звернув на себе увагу своїм голосом і, після відбуття військової служби, його вислано до харківської консерваторії, по закінченні якої вступив до харківської опери. Потім співав в одеській, і наприкінці в київській опері у перших ролях. Коли в Москві відбувалася в 1935 р. „Декада Української Опери", Ів. Шведів брав у ній участь і був нагороджений званням „заслуженого артиста". Був і на бенкеті в Кремлі, що ним закінчився той фестиваль. Столи ломились там від дорогих страв, від кав'яру, шампану та інших вин і горілки. Виголошувано з чарками в руках бучні промови на честь тирана з рябботинням на обличчі, що тут же був присутній. Але Іван Шведів, селянський син, — пізніше оповідав, — мав перед очима не столи, що ламалися від дорогих страв, а трупи українських селян, що повмирали від голоду, заходами цих же кремлівських господарів...

Тому-то, як тільки з'явилася нагода залишити межі совєтчини, Іван Шведів помандрував на Захід. Коли він опинився в Італії, тамошній Допомоговий Комітет на чолі з ВПр. Кир Іваном Бучком, протягом довшого часу, щоб підтримати матеріяльно наших артистів і дати українським скитальцям, що перебували в Римі духову насолоду, щомісяця влаштовував концерти української музики й співу, в яких, поруч із музичною родиною Полевських (проф. Микола, піяніст, проф. Людмила — віольончелістка та їх доня Зоя, теж віольончелістка) та подружжям скрипалів Бориса та Таї Чумаченок, завжди виступали заслужений артист української опери Ів. Шведів та його дружина Софія, ліричне сопрано. Пригадую перший такий концет, в якому подружжя Шведових співало дует із „Запорожця": для людей, що вже давно були відірвані від Батьківщини і давно не чули українського мистецького співу, це були незабутні переживання: від зворушення майже всі плакали, і ВПр. Кир Іван навіть не намагався ховати своїх сліз...

У 1947 р. Ів. Шведів переїхав до Арґентини і тут був постійно, протягом понад десяти років, головною силою концертів та оперових вистав нашої української спільноти. З його смертю наше життя тут значно збідніло...

Євген Онацький

Франція ставиться неохоче до зустрічі Айзенгавера з Хрущовим

Париж. Франція хоче, щоб її чули і розуміли, та не хоче щоб її розчавили договори, підписані іншими великодержавами, — такий короткий зміст заяви французького прем'єра Мішеля Дебре, яку він зробив у своїй великій політичній промові в Ль'Іль Бушар, виготовлені в минулу неділю. — Промова французького прем'єра потвердила газетні вістки, що французький президент Шарль де Голь і його найближчі дорадники нерадо бачать двосторонню розмову між президентом Айзенгавером і Нікітою Хрущовим, дармащо з американського боку виразно підкреслено, що Айзенгавер не буде виступати, як речник цілого Заходу та не вестиме ніяких політичних переговорів у справах, що в них безпосередньо заінтересовані інші держави. Прем'єр Дебре заперечив, наче б Франція хотіла завернути до політики ізоляціонізму, але — мовляв — французька закордонна політика вимагає „обновлення". Дебре дуже рішуче відстоював право Франції на Альжир. „Доля Франції зв'язана з долею Альжиру, наша безпека, наші можливості економічної незалежности і наші нові резерви залежать від цієї справи. З промови Дебре виходить, що Франція лякається ,що зустріч Айзенгавера з Хрущовим може морально-політично захитати позицію Франції в її боротьбі проти мусульманських партизанів в Альжирі.

● **Десять держав** суперечать на обсадження одного місця в Міжнарод. Трибуналі Справедливости в Ґаазі, звільненого після смерти судді Хозе Ґуставо Ґерроро з Сан Сальвадоре. Найбільші шанси має д-р Рікардо Альфаро з Панамської Республіки. Вибирає суддів в тій установі Рада Безпеки Об'єднаних Націй, а затверджує Генеральна Асамблея. Всеодно, Міжародний Трибунал не має великого практичного значення, бо Москва його „не визнає".

● **Московські „Ізвєстія"** помістили на цілу сторінку інвервю свого вашинґтонського кореспондента з дев'ятьма видатними американськими діячами з кіл Конгресу та з-посеред стейтових губернаторів. Всі ті голоси — дуже захвалюють відвідини американців в СССР і совєтських верховодів в ЗДА.

Посмертна згадка

Ілія КРУПКА, член 146 Відд. УНСоюзу в Дітройті, Миш., помер 24-го липня 1959 року, по довгій і тяжкій недузі. Покійний походив із села Пуків, Рогатинськово повіту, Західня Україна. Помер на 76-му році життя. Полишив у смутку дружину Анну, 2 синів, 2 доньки та 8 внуків. Похорон відбувся з пох. заведення, при участі великої кількости Родини, Знайомих та Членів Товариства. Покійний похований на цвинтарі White Chapel Memorial Cemetery. — В. Н. П.

С. Хомяк, секр.

ТАРЗАН, ч. 4311. Глибока призадума.

Мавполюд мандрував лісом безцільно і безтурботно, але одного дня жахливий вид закінчив цю ідилічну перерву.

Великий манґані лежав на землі, ґротесково покручений під час смерти.

Тарзан не знайшов знаків насильства, але була одна провідна нитка, яка занепокоювала... На губах тварюки були плями жовтої піни.